

Ђорђије Ојданић, (НЕ)ПОЗНАТЕ ЛУБНИЦЕ, Подгорица 2006,
Комови, Андријевица, стр. 346

Горња Села у беранском крају обухватају простор на четворомеђи црногорских општина - Берана, Бијелог Поља, Колашина и Мојковца, чије су границе омеђене горским вијенцима као што су: Соко, Крстац, Плавац, Дебелаци, Стрменица, Лаинска, Лумер, Зубер, Сватовско гробље, Биоградска Гора, Зекова Глава, Троглава, Раскреница, Падежа, Кучина Гора и Кривуља.

У долинама ријечица Јеловице, Суводола и Гуњаре, које чине ријеку Бистрицу, смјештена су села: Курикуће, Лубнице, Праћевац, Бастахе, Главаца и Вуча, са мјесним административним центром у Лубницама. Некада је постојало и село Гризе, настало из катуна, као уосталом и сва садашња села, о чему постоје бројни докази. У састав Горњих Села повремено је улазило и село Заград. Љепоту овог краја тешко је замислити, а камоли описати, чак ни када се гледа кроз горске очи, језера: Пешића, Курикућког, Урсуловачког, Шишког, Малог језера и Шевара. Ту љепоту настојао је да приближи читаоцу аутор књиге »Не(познате) Лубнице« Ђорђије Ђоле Ојданић, коју вечерас представљамо.

Горња Села су насељавале кроз вијекове црногорске породице које су се досељавале у овај скровити

крај из: Његуша, Љешанске нахије, Бјелопавлића, Пипера, Куча, Роваца, Дробњака и Васојевића, а које су се временом, може се рећи, интегрисале у гоњосељско племе које чине бројна презимена: Обрадовићи, Шћекићи, Раковићи, Ојданићи, Пешићи, Шекуларци, Божовићи, Мердовићи, Сенићи, Кљајићи, Јовановићи и Кораћи. Како се из овога списка види, нека братства нијесу промијенила своја стара презимена која су донијела из старине, а сви су задржали старе славе.

Ово су само основне информације за оне који недовољно познају Горња Села и Горњосељане, чији је центар - Лубнице описао у својој књизи Ђоле Ојданић дајући јој наслов са два атрибута увезана у чвор као познате и непознате Лубнице. И заиста, књига садржи доста до сада непознатог ширем кругу читалаца, а још више познатог за оне који су на неки начин везани за ово село и за горњосељски регион.

Свој рад Ђорђије Ојданић је илустровао описима лиричара, фотографијама и приказима кућа и зграда, прегледом домаћинства, братстава и племена у географским одликама Лубница. Користио је, углавном, приступ који је универзалан и никад не застаријева.

Бројни подаци у књизи узети су из народа и народног живота Горњосељана и непосредним увидом аутора на терену, због чега представљају историјски извор за упознавање минулог времена. Из њих се јасно види улога и значај црногорског историјског културног наслеђа у сегменту који је утемељен на простору Горњих Села, односно, у Лубницама. Аутор је презентирао материјалну културу, обичаје, друштвене односе, народни живот, етничке процесе, етнологију, чак и познати лубнички хумор.

Од три етничка слоја, које познаје наука на црногорском простору, Ђорђевић Ојданић је обухватио Лубнице најмлађим слојем који се може пратити од краја XV и почетка XVI вијека, односно од родоначелника савремених братстава и племена. Нека савремена племена, као што је и горњосељско, тијесно су повезана са развојем етничког идентитета, што поткрепљује историјску основу од које је почео развој племенског друштва у Црној Гори. А Горња Села представљају Црну Гору у малом, како смо већ набројали с обзиром одакле су дошли преци Горњосељана. Овдје су дошли као: Ераковићи, Вукчевићи, Церовићи, Кадићи, Булатовићи, мада су касније промијенили презиме, али задржали стару славу.

Сакупљена лексичка грађа и усмено стваралаштво у овој књизи изложено, освјетљава етнички идентитет и традицију овога краја. Преглед топонима дат је према стању на терену, а не азбучним редом, са описом мјеста, без улажења у етимологију ријечи и историју њиховог настанка, што је свакако посао за неке друге научне дисциплине. Но, овај попис и опис топонима од велике је користи за даља истраживања и израду будућег оно-

мастикона Горњих Села (Лубница). Предања додата уз поједине називе такође су од користи за стварање опште слике о именима овога краја.

При настајању ове књиге сугеришао сам аутору да би добро било да акцентује имена о којима пише, али му не треба замјерити што то није урадио јер је то веома стручан и тежак посао чак и за лингвисте. За разлику од других села у Горњим Селима, Лубничани имају посебан изговор, боље рећи »пјевајући«, са дугим акцентима. Покушаћу да вам саопштим примјер лубничке реченице: Дошла сестра кроз маглу на Водотрес. Оде она убрзо кад је нашла пут кроз гору.

Бројне су племенске и братственичке монографије објављене посљедњих година у Црној Гори, које чине коцкице за историју и слику земље. Међутим, у тој поплави података има много непоузданих предања и произвољности. Како каже Милован Ђилас »повијест које било црногорске породице чине предања из живота оних пређа који су се истакли нечим особитим, а најчешће јунаштом. Та предања сежу у далеку пошлост све до легендарних оснивача братстава и племена. А како нема нејучначких племена и братстава, поготову у схватањима њихових припадника, то није било ни породице без гласитих јунака и главара... Стварност је обично била другачија«, закључује он.

Аутор књиге о Лубницама је настојао да нађе мјеру при састављању лубничког родослова, али је мјестимично искакао из клишеа, вјероватно подстакнут предањем и жељом да свој завичај представи што прецизније и у што бољем свијетлу, што му не треба замјерити.

Ојданић је у свом раду обрадио и врлине Лубничана, држећи се девизе

о патријархалном моралу Црногораца, у духу оне Суле Радова:

-Што је најскупље?

-Образ, ко га зна цијенит!

-А најјефтиније?

-Образ, ко га не зна цијенит!

О књизи се може говорити на више начина, а један од њих је промотивни, гдје се слиједи систематика књиге, њен садржај и домети са теоријско-методолошких полазишта.

Овдје је ријеч о промотивном начину приказивања књиге о Лубницама чије су највеће вриједности то што у широком контексту представља село Лубнице у оквиру разних научних дисциплина: ослањајући се на историјска, географска, етнолошка и социолошка виђења појава и проблема.

Појам село у Црној Гори обухвата привредну и друштвену цјелину у којој су становници поред личне,

породичне, имали и заједничку земљу (утрина и комун), воду, гробље, школу, богомољу, а у новије вријеме задружни и дом културе. Управо Лубнице представљају типичан примјер црногорског села, које нам је солидно представио Ђорђије Ојданић.

Мада о Горњим Селима још увијек нема цјеловите монографије, ова књига може представљати основ за настанак такве студије, коју овај крај свакако заслужује. Ојданић је користио бројну литературу за свој рад, да би из, може се рећи, само успутних података о Горњим Селима, који се саопштавају као допуна другим темама, дао корисно штиво о свом завичају, селу Лубнице.

Пожелимо му да настави да ствара нове књиге, а ову срдечно препоручујемо читаоцима, не само Лубничанима и Горњосељанима.

Божидар Шекуларац